

Nr 4 - 2021

Spoven

Nordöstra Skånes Fågelklubb

Spoven

årgång 45

Nordöstra Skånes Fågelklubb - En förening för fågelintresserade

Vi vill främja utforskandet och skyddet av fågelfaunan och fåglarnas livsmiljöer.

Vi vill sprida intresse för fåglar och fågelskydd hos allmänheten.

Verksamhetsområdet är Kristianstads och Bromöllas kommuner.

Vi arrangerar många exkursioner till intressanta fågellokaler, både nära och fjärran.

Vi anordnar trevliga innemöten med föredrag och bildvisningar om fåglar.

Vi erbjuder våra medlemmar lärorika och roliga studiecirklar.

Vi ger årligen ut fyra nummer av tidskriften Spoven.

Vi har kul när vi träffas. Kom med du också!

Vi organiserar och genomför ornitologiska undersökningar.

Vi föreslår och verkar för genomförandet av fågelskyddsprojekt och inventeringar.

Vi bistår myndigheter, organisationer och enskilda i ornitologiska frågor.

Föreningen har över 600 medlemmar - du är också välkommen!

Sätt in medlemsavgiften på plusgiro 1 64 24 - 4 eller med Swish 123 225 16 27
så får du också vår tidskrift SPOVEN i brevlådan!

Medlemsavgiften är 150 kr. Medlem under 25 år/familjemedlem 25 kr.

Hjälp oss i fågelskyddsarbetet!

Nordöstra Skånes Fågelklubb

(medlemskap och adressändringar)

c/o Jan-Åke Nilsson, Lagerlyckevägen 2,
298 34 Tollarp. 0708 - 42 19 28

janank@hotmail.se

www.spoven.com

Organisationsnummer: 802430-9349

Tidskriften SPOVEN (4 nummer per år)

Ansvarig utgivare Jan Linder

Redaktion Patrick Tollgren Lazarov
Ulrika Tollgren

Bildredaktör Sven Birkedal

Tryck Mixi Print

2021 - Årgång 45 ISSN 1103-0917

Innehåll

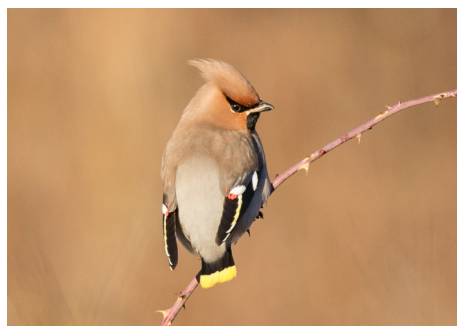
<i>Ordförande sjunger ut</i>	4
<i>Aktuellt i fågelmarkerna</i>	5
<i>Fångad i flykten</i>	8
<i>Höstens smultronställe</i>	10

13	<i>Boktips</i>
14	<i>Vit stork i Vattenriket</i>
18	<i>Inventering av storspov 2021</i>
20	<i>Genomförda exkursioner</i>
21	<i>Lillöhanens öden och äventyr 2021</i>

<i>Läsarbilder</i>	24
<i>En analys av fågelklubbens gåsräkningar</i>	26
<i>Kallelse till Årsmötet</i>	36
<i>Program</i>	38

Ordförande sjunger ut!

Behövs kommunekologer? Uppenbarligen inte i Bromölla kommun där man dragit in tjänsten och sagt upp anställd kommunekolog.

Fågelklubben har tillskrivit kommunen och uttryckt vår totala förvåning och avståndstagande till beslutet. Med tanke på den kris den biologiska mångfalden befinner sig i idag och framöver, inte minst beroende på klimatförändringar, är vi fullständigt oförstående till detta beslut. Därutöver tillkommer alla de juridiska beslut och bedömningar en kommun måste göra kring miljöfrågor. För detta krävs kompetens.

Vi har haft en utmärkt kontakt och samarbete med kommunekologen, Florence Eberhardt, i dessa frågor. Vägen från en diskussion till beslut i fågelskyddsärenden har varit befriande kort och effektiv.

Om nu denna befattning försvinner innebär detta då att dessa frågor kommer att hanteras som något slags tilläggsuppgift för någon annan av kommunens tjänstemän? Eller ska tillfälligt inhyrda konsulter hantera detta? Det blir varken ekonomiskt försvarbart eller effektivt. Kontinuitet och kännedom om kommunens speciella biologiska värden krävs. Därmed också ett konstruktivt samarbete med de ideella organisationer som äger detaljkännedom som i vårt fall fågelskyddsfrågor.

Det finns exempel på kommuner som prövat att säga upp sin kommunekolog. Men efter en tid konstaterat att det var ett dåligt beslut och återbesatt befattningen. Så, Bromölla kommun, gör rätt och gör om!

Sparvuggla, foto: Magnus Ny

Nils Waldemarsson
ORDFÖRANDE

Aktuellt i fågelmarkerna

Rapporterade fåglar 1 september - 15 november

av Jan Linder

Alla fynd som redogörs för är gjorda inom föreningens område och hämtade från rapporterna i Artportalen, <http://www.artportalen.se>. Där kan du själv lägga in dina iakttagelser och på så sätt bidra till flödet av rapporter. Alla observationer av sällsynta fåglar som tas upp här är granskade och godkända av en raritetskommitté (RK eller RRK), eller har setts av många erfarna skådare och/eller dokumenterats på sådant sätt att ett godkännande är självklart. Har du gjort ett fynd som kräver rapportskrivning för att godkännas, skriv gärna en sådan. Bifogad ljud- eller bilddokumentation underlättar både rapportskrivande och granskning.

Det är stora mängder fåglar som ska flytta söderut under denna period och chanserna att bland alla dessa upptäcka lite ovanligare arter är goda. Det krävs förstås att man är ute mycket och tillsammans är vi många ögon och öron som hjälpts åt. Listan över ”fågelgodis” är i vanlig ordning därför hyggligt lång. Att se dubbelbeckasin

på höststräcket är inte vanligt, men i september rastade arten på Håslövs ängar. En fjällabb och en stäpphök sträckte förbi och rödstrupiga piplärkor rastade.

I mitten av september började dvärgmåsträcket och kulminerade den 19 oktober, då >1000 ex sträckte vid Friseboda och >100 födosökte samtidigt

foto: Hans Cronert

Skärsnäppan i Äspet

i Äspetlagunen. Några rastande rödspovar av rasen islandica noterades långt in i november. Ovanligt många alkor sågs i oktober, med inte mindre än 23 tordmular under en dag. Som vanligt numera även någon höstobs av brun glada och tretåig mås, men även ringtrast, mindre flugsnappare och svarthakad buskskvätta. Den för oss ovanliga skärsnäppan blev

långstannare vid Äspet och gladda många.

Andra ovanligare arter som observerades var praktejder (för andra året i rad), svarthuvad mås, samt både svartnäbbad och vitnäbbad islom. I tabellen nedan listas några av de ovanligaste arterna som setts under perioden.

Art	Plats	Individ
Praktejder	Friseboda 19/10	1
Havssula	Friseboda 9/11, 13/11	1
	Juleboda 13/11	1
Skärsnäppa	Östra Hammaren 17/10	1
	Äspet 17 – 1/11	1 – 5
Dubbelbeckasin	Håslövs ängar 8/9, 13/9	1
Tretåig mås	Friseboda 19/10, 13-14/11	1-2
	Juleboda 24 & 25/10, 13&15/11	1-2
Svarthuvad mås	Juleboda 3 & 4/10	1
Fjällabb	Friseboda 14/9	1
Svartnäbbad islom	Juleboda 2/10	1
Vitnäbbad islom	Landön 6/10	1
	Juleboda 24/10	1
Stäpphök	Fjälkinge 29 - 30/9	1
Ringtrast	Sandafuret 14/10	1
Mindre flugsnappare	Olseröds sommarby 2/10	1
Svarthakad buskskvätta	Olseröd 7/10	1
Rödstrupig piplärka	Håslövs ängar 5 – 13/9	1
	Äspet 13/9	1
	Landön 19/9	1
	Juleboda 2/10	1

Artportalen:
<http://www.artportalen.se>

Band Nordöstra Skåne:
<https://band.us/@spoven>

Gåsräkningen sep 2021 - mar 2022

Art	12 sep	17 okt	14 nov	12 dec	16 jan	13 feb	13 mar
Sädgås	-	6	105	-	-	-	-
Skogssädgås - ras fabalis	-	210	4 682	-	-	-	-
Tundrasädgås - ras rossicus	1	30	140	-	-	-	-
Spetsbergsgås	-	-	59	-	-	-	-
Bläsgås	-	185	510	-	-	-	-
Fjällgås	-	-	-	-	-	-	-
Grågås	8 510	4 149	4 864	-	-	-	-
Grå x kanadagås	-	-	-	-	-	-	-
Kanadagås	1	5	1 280	-	-	-	-
Vitkindad gås	1 402	28 630	26 945	-	-	-	-
Prutgås	-	15	-	-	-	-	-
Rödhalsad gås	-	-	-	-	-	-	-
Stripgås	-	-	-	-	-	-	-
Totalsumma	9 914	33 230	38 585	-	-	-	-

foto: Greger Flyckt

Svarthuvad mås Åspet

foto: Magnus Ny

Vitnäbbad islom Landön

Jan Linder

Fångad i flykten: Sven Svensson

Text: Ulrika Tollgren

Sven har skådat sedan 70-talet och är numera en flitig fotograf som publicerar mer än enbart fågelbilder i sociala medier. Det är grådisigt duggregn i november när jag besöker Sven och ändå slås jag över den fantastiska vackra miljön med utsikt över Råbelövssjön och ekorren skuttande utanför.

– Berätta lite om din bakgrund

– Här där jag bor är mitt gamla föräldrahem som Karsholm köpte för 3 år sedan. De har sedan sålt vidare huset där mor bodde till några 08:or som väl ska göra vid det. Där finns en gammal ryggåsstuga som egentligen borde vara skyddad men det är den inte. Tanken är att de ska göra om den stora stallängan till sommarbostad.

Jag har tidigare bott i stan och byggde därefter hus i Öllsjö och hade då detta hus som sommarstuga i anslutning till föräldrahemmet. Efter skilsmässan flyttade jag hit permanent och efter några år träffade jag Lena och vi har bott här sedan -94.

– Hur hittade du naturintresset?

– Det är sedan skoltiden. Minns att både skolan och vi här hemma hade en plansch med ett hundratal fågelbilder. Jag låg och tittade på den varenda kväll så jag lärde mig fåglarna utantill. Så en dag i skolan frågade läraren mig om namnen på dem och han blev så förvånad då jag bara rabb-lade upp alla fåglarna. Mor matade fåglarna hemma och vi hade mycket fåglar i trädgården så intresset grundades nog där. Sedan tynade väl intresset bort i ungdomen då man var ute och roade sig och dansade istället. Sedan gifte jag mig och så dröjde den några år innan jag hade tid att ta upp intresset igen.

foto: privat

Sven Svensson

När jag sedan byggde hus i Öllsjö 73/74 började det på riktigt igen. På den tiden var Karpalunds Sockerbruk igång med dammarna och då var jag nästan ensam om att gå där. Där var fina stigar runt om dammarna som de höll i ordning så det var lätt att gå där och det var ett kul ställe. Sedan har det skådats lite här och där men inga långa resor utan har mest hållt mig i Skåne.

Med åren har intresset breddats något mot ett mer allmänt naturintresse och jag tittar numera nog lika mycket på blommor och djur som fåglar. Fotograferingen har tagit över mer och mer. Det är kul att fotogra-

fera. Makrovärlden är ju otrolig att titta i om man vill. Med ett stort teleobjektiv på ett par tre meters avstånd från en trollslända blir det ju princip lite makro av det när man ser alla detaljerna.

– Beskriv hur en riktigt bra skåardag ser ut!

– Tidigt en förmiddag en försommardag då man kan gå lättare klädd och slipper en massa varma kläder. Det är den allra bästa tiden, i slutet av maj och i början av juni när naturen är full av fågelsång. Då besöker jag allra helst havet men en annan gång även i skogen. Tosteberga ängar eller Fjälkinge Backe kanske. Tycker att jag blandar och ger mycket mer nu än förr. Helhetsupplevelsen, att det är en trevlig miljö spelar mer roll än att jag letar efter någon speciell art.

– Vilken är din starkaste skådarupplevelse?

– Det var en märklig upplevelse. Jag stod nere i Äspet själv någon gång på 70-talet. Då var man nästan ensam där och där fanns inget fågeltorn. Hade ingen kamera på den tiden utan tubkikare och när jag tittade över hela Hanöbukten såg jag att det kom där fyra fåglar lågt över vattenytan nerifrån Stenshuvud. Först såg det ut som tranor men när de kom närmre såg jag att det var fyra flamingos. De var säkert förrymda från Tyskland men det var ändå en rätt rolig upplevelse. De fortsatte norrut mot Landön och Tosteberga. På den tiden blev man rätt förvånad när man såg flamingos och ingen kamera hade jag heller. På den tiden hade jag annars bara en vanlig Kodak instamatic.

Här vid Ekestads park var där i fjol en liten räv och jag brukade prata med honom och han nosade mig på fingrarna. Det var rätt kul och honom gick det bra att fotografera på nära håll med bara mobilkameran.

– Hur ser din skåardröm ut?

– Jag såg att det hittades en rubinnäktergal igår och det hade såklart varit häftigt. Jag hade en blåhake här för några år sedan nere vid fågelmatningen. Där var en näthage i vägen och lite skitiga fönster så jag fick aldrig någon riktigt bra bild på den men den blev i alla fall dokumenterad. Blåhaken var roligt men blåstjärt har jag aldrig sett. Jag var nere i Friseboda när den var där för några år sedan. Jag såg något som rörde sig i buskarna men lyckades aldrig få se den skapligt.

När jag bodde i Öllsjö hade jag faktiskt sparat för att resa till Kenya men efter skilsmässan blev det ekonomiskt knapert. Att få komma till Ngorongorokratern och flamingosjöarna var min stora dröm en gång i tiden.

– Varför ska fågelintresserade gå med i fågelklubben?

– Självklart säger jag. Har man intresset ska man hålla ihop. Det är mycket man får reda på genom klubben.

Fyra snabba till Sven:

Råbelövssjön	-	✓ Äspet
✓ Gryning	-	Skymning
✓ Vår	-	Höst
Drag	-	✓ Tag plats
Skäggdopping	-	✓ Skäggmes

Ulrika Tollgren

Vinterns smultronställe: Edre Ström/Brotorpet

Vinterns smultronställe är Immelsjöns utlopp mot Filkesjön med angränsande naturreservat. Numera är det mest Skåneledsvandrare och paddlare som rör sig vid Edre Ström som bär gott om spår från de människor som vandrat här före oss. På 1930-talet rörde sig så många tillfälliga stenarbetare och nödhjälpsarbetare i området att den riksbekanta kriminella duon Bildsköne Bengtsson och Tatuerade Johansson valde att förlägga sin tjuvlya här.

foto: Patrick Tolgren Lazarov

Skåneleden går genom reservatet och det finns 2 st vinskydd, flertalet fasta eldstäder i området i och strax utanför reservatet.

Den här gången beger vi oss norrut, nästan så långt det går att komma i Kristianstads kommun med 1 km kvar till Blekingegränsen och en av de lokaler som jag återvänder till under alla tider på året. Edre Ström är en ganska liten lokal men här finns varierande natur koncentrerat på en liten yta och har man lite mer tid kan man antingen följa Skåneleden ett stycke eller fortsätta stigen över valvbron. Här vid

Edre Ström ligger Brotorpets naturreservat och på bägge sidor om ån finns gott om gamla träd men också en hel del död ved. Edre Ström är Immelsjöns utlopp som leder in i nästa sjö, Filkesjön och ingår i Skräbeåns avrinningsområde som så småningom mynnar ut i Hanöbukten vid Nymölla.

Det är november, hög klar luft och boklöven ligger i drivor på marken. Idag

Mitt i strömmen mot Filkesjön står denna gamla bod ovanpå resterna av en ålakista.

börjar jag med att gå motströms över vägen västerut. Jag spanar av forsens stenar innan jag går över dämnet och följer ån längs den orangemarkerade stigen som leder mot Brotorpets Skåneledsrastplats som är belägen utmed Immelsjöns strand. Badplatsens ödslighet förstärks av en spillkråkas ringande läte som avslutas i ett antal upprepade rop. En mindre flock grönsiskor drar förbi och i åns strandvegetation syns och hörs ett gäng talgoxar och blåmesar och det bestämda locket från en gårdsmyg.

Här ligger även ett hus, brostugan där det tidigare bodde en man som hette Harald. Efter att ha pensionerats från Volvo i Olofström blev han bofast här och han älskade att berätta om de människor som bott här vid förra sekelskiftet. Då lär här

ha bott gott om torpare med stora familjer, totalt mellan 2-300 personer. Inom 5 km radie fanns här 5 skolor och de fångade så mycket ål att även höns och grisar matades med den. I en tidningsartikel från Kristianstadsbladet 1961 beskriver skribenten Anna Olsson om att fortfarande fylls ålakistan med hundratals ålar. "De var nästan större än de varit förr men inte fullt så många". Idag är området mest obyggt och de få ålar som finns kvar får förhoppningsvis passera levande.

När jag passerar dämnet på tillbakavägen sitter strömstaren där på en sten vid åkanten, den karismatiska och efterlängtdade vintergästen.

Nu följer jag istället strömmens riktning och efter att jag passerat vägbommen ser jag två knipor i den lilla Hallsjön. Hallsjön

lär vara betydelsefull för Immelnöringen som lek och uppväxtområde. Några hundra meter längre fram ligger en gammal stenlagd valvbro. Jag går över och tittar på den stengrund som finns kvar av Edre Ströms gamla kvarn. Här sitter ännu en strömstare, eller är det kanske samma fågel?

Tillbaka över bron fortsätter jag på stigen ner mot rastplatsen och vindskyddet vid Filkesjön. Här har jag övernattat ett antal gånger och då somnat till storlommens trolska rop i sommarnatten. Jag slår mig ner och noterar lätet av både tofsmes och talltita i skogen längs med sjökanten. Här går också en stig som leder till ett stycke kriminalhistoria. Det var nämligen här som Bildsköne Bengtsson och Tatuerade Johansson slutligen fångades in efter att ha gäckat det svenska polisväsendet i flera år. Fortfarande berättas historier i trakten men mycket är skrönor och för den som vill veta mer rekommenderas Malin Arvidsson bok i ämnet.

Här, där Edre ström forsar ut i Filkesjön fanns den gamla ålakistan och en fallfärdig bod mitt ute i strömmen vittnar om detta men också om att den tiden är förbi. På marken och runt om i träden hörs och ses en stor mängd bergfinkar. Vissa år uppträder de i mängder, andra vintrar lyser de helt med sin frånvaro.

Jag knatar tillbaka mot bilen. Korp och skogsduva hörs och så småningom har jag också glädjen att höra ett välkänt torrt rullande läte. Ett gäng stjärtmesar födosöker i lärkträdsplanteringen.

Googlemaps:

Parkering vid Edre ström/Brotorpet.

<https://tinyurl.com/brotorpet>

Lokaler: Brotorpet, Edre Ström och Filkesjön.

Med kollektivtrafik: Det är 2 mil till närmaste busshållplats i Arkelstorp.

Det finns en parkering för besökare till rastplatserna öster om vägen. Det går bra att långvandrade hit längs Skåneleden eller varför inte cykla genom härliga bokskogsmiljöer?

Häckfåglar: Drillsnäppa, morkulla, spillkråka, försärla, trädlärka, grönsångare, talltita och tofsmes.

Vinter: Strömstare. Vissa år också ansevärliga mängder bo- och bergfink.

Bekvämligheter: Det finns officiella rastplatser med vindskydd, eldstäder, ved och toaletter vid i anslutning till Edre Ström vid både Immeln och Filkesjön

Tillgänglighet: Ganska lättgången men otillgängligt för den som kör rullstol eller barnvagn.

Informationsida med historia:

<https://tinyurl.com/edrestrom>

Bonus: Ladda ner appen Shuttle (Do-Fi) och sök efter rundan "Bildsköne Bengtsson". Låt dig därefter guidas i dynamitardens och hans kompanjon Tatuerade Johanssons fotspår till deras tjuvahålor och gömsle.

Shuttle (Do-Fi): <http://www.do-fi.se/shuttle>

Extra bonus: Området befinner sig mitt i lodjursmarker. Varför inte byta fredagsmyset mot en grillkväll i vårvinternatten vid Filkesjöns strand för att eventuellt höra de stora marskatterna, om du törs?

Ulrika Tollgren

Boktips:

Insekternas planet

Om småkrypen vi inte kan leva utan

av **Anne Sverdrup-Thygeson**

Det finns mellan en och tio triljoner insekter på jorden. Oändligt många fler än människor. Dessutom finns ju andra småkryp, som också är livsviktiga för vår existens. De är viktiga inte bara för oss utan även för våra vänner fåglarna. Är vi tack samma för denna stora mängd av livräddare? Knappast. Vi gör vårt bästa för att bli av med en del av dem.

Anne Sverdrup-Thygeson är professor i bevarandebiologi i Norge. I "Insekternas planet" ger hon oss en livfull och engagerad bild av insekternas betydelse i vår värld. Insekternas liv är kort och intensivt. Huvudsyftet är att fortplanta sig. Då gäller det att skaffa sig föda och undvika att bli uppäten. Insekterna har olika strategier för att hitta en partner och se till att avkomman får bästa miljö att växa och överleva i. En del har väldigt speciella barnkammare – inte så sällan på bekostnad av andra insekter.

Insekterna har gett oss många produkter – honung, silke m m. Smarta lösningar hämtas också från insekternas värld av forskare och formgivare. Vår önskan att inte åldras kanske skalbaggen *Trogoderma glabrum* kan avhjälpa. Dess larv kan gå upp och ner i ålder beroende på om den får föda eller ej. En period i livet har varit toppen. Ok, vi svälter lite grann och sen tar vi om den. Ett möjligt framtida scenario?

Ni som brukar läsa mina boktips har kanske förstått att jag gillar värdelöst vetande. T ex att myrorna på Manhattan äter motsvarande 60 000 korvar med bröd under ett år. Hur skulle det se ut om myrorna inte fanns där för att kaka upp rester! Boken innehåller mer av sånt, men framför allt är det en informativ och hela tiden intressant skildring av småkrypen vi inte kan leva utan.

Margareta Rydhagen

Vit stork i Vattenriket

Av Christer Neideman

foto: Christer Neideman

Storkhonan 145 med ungar år 2007.

Förhistoria

Den vita storken häckade på flera platser i Kristianstadstrakten fram till början av 1900-talet. Några kända häckplatser: Råbelövs slott och gården Fredriksdal, Nosaby kyrka, en gård i Viby, gården Sofielund i Fjälkinge och Araslövs gård. Antalet par minskade och sista häckningen var på Lillö kungsgård från år 1934 fram till år 1941. Sista svenska häckningen ägde rum i Karup år 1954, och därefter betraktades storken som försvunnen från den svenska faunan.

Naturskyddsföreningen i Kristianstad gjorde en utflykt till Aneboda i Småland på 1980-talet för att studera de storkar som Per-Erik Larsson födde upp och släppte ut på

platsen. Per-Erik började föda upp storkar år 1979 och 1989 hade han så många att de flesta storkarna skänktes till det nybildade skånska storkprojektet. Storkprojektet drivs av Skånes Ornitologiska Förening och Naturskyddsföreningen i Skåne tillsammans, och det första skånska storkhägnet byggdes vid Karups Nygård i Sjöbotrakten.

Nya storkar i Vattenriket

År 1993 startade Naturskyddsföreningen i Kristianstad och Nordöstra Skånes Fågelklubb tillsammans med Kristianstads Vattenrike ett litet storkhäg i Viby öster om Hammarsjön. Vibyhägnet var från början ett eget lokalt projekt, men det integrerades efterhand helt i det skånska

Storkprojektet. Vi fick ett antal yngre storkar av Per-Erik Larsson, och hägnet sköttes av Åke och Aina Nordström. Efter några år började ett av hägnets storkpar att producera ungar, men de två andra paren i hägnet visade sig tyvärr bestå av två hannar respektive två honor. År 1999 släpptes det första paret ut för att häcka fritt. Då anlände en vild storkhanne och körde bort den ursprunglige hannen i paret. Den vilda storken häckade sedan med hona nr 145 fram till och med år 2004. År 2005 återkom han aldrig och hade säkert omkommit under flyttningen.

Honan 145 har däremot troget fortsatt att häcka på taket av gårdsbutiken och fyller nu 29 år (år 2021). Hon har under årens lopp lyckats uppföstra 37 storkungar, vilket borde vara ett rekord?

I Viby har mellan två och fyra storkpar (oftast tre) fortsatt att häcka på gårdens olika byggnader, men år 2020 häckade det fjärde paret på grannen Alve Svenssons gård. Själva hägnet i Viby lades ned efter häckningssäsongen 2009. Gårdsbutiken i Viby fungerar dock fortfarande som

ett ”Storkcenter”, där man kan se och få information om storkarna.

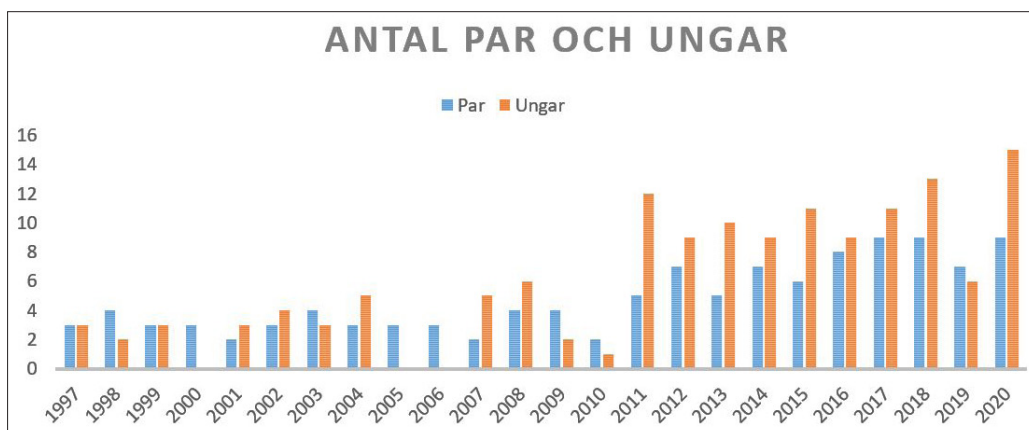
Det är viktigt att sprida ut de häckande storkarna över ett större område för att minska konkurrensen om födan. Under årens lopp har storkpar släppts ut för att häcka på uppsatta bon vid Viby äng (Herculesreservatet), vid Pulken och vid Lillö. Detta har misslyckats även om ett par som släpptes vid Pulken i stället bosatte sig på en skorsten vid Sjögård.

Därför byggdes ett särskilt utsläppshägn på Ulf Börjessons gård vid Härnestad i södra delen av Vattenriket hösten 2009. När flera (tre-fyra) friflygande storkpar etablerats vid Härnestad / Pulken flyttades sedan utsläppshägnet till Lennart Trullsons gård i Hovby väster om Hammarsjön hösten 2013. Storkpar har sedan släppts ut vid Hovby under flera år, och som mest häckade tre par år 2018. Men stridigheter mellan storkarna gjorde att endast ett par häckade under 2019 och 2020. Hovbyhägnet flyttades hösten 2020 för att återanvändas på annan plats utanför Vattenriket.

foto: Christer Neideman

Storkar i utsläppshägnet vid Härnestad vårvintern 2010

Häckningsresultat

Antalet storkpar och ungar varierar mellan åren beroende på vädret och tillgången på föda, men år 2020 var ett mycket bra år för Vattenrikestorkarna med sammanlagt 9 häckande par och 15 flygga ungar. Näst bästa häckningsresultatet var 9 par och 13 ungar år 2018. (Se diagram ovan)

Flyttning och övervintring

De äldre Vibystorkarna har vant sig av med

att flytta och måste därför matas på platsen vid längre perioder med frost, snö och is. De äldre Härnests- och Hovbystorkarna flyttar under vintern självmant till något av de större storkhägnen på andra sidan Linderödsåsen, där de matas under vintern.

Ungfåglarna har däremot börjat flytta söderut nästan hundra procentigt sedan tillräckligt många ungfåglar släppts ut, så att de har kunnat bilda stora ungfågelflockar som flyttar i augusti eller

foto: Christer Neideman

De äldre Vibystorkarna fick matas när de valde att stanna kvar under vintern.

början av september. Hos storken är det normalt att ungfågeln flyttar tidigare än de äldre, och när storkarna kommer ner på kontinenten slår de sig ofta ihop med storkar från andra länder under den fortsatta flyttningen.

Storkarna flyttar oftast västerut via Tyskland, Frankrike och Spanien till nordvästra Afrika. Men andra storkar väljer en östlig väg via Polen, Turkiet och mellanöstern till Östafrika. Av fyra skånska ungstorkar som märktes med GPS under år 2020 flyttade tre västerut och en österut.

Den vanligaste dödsorsaken för storkar är kollision med elledningar och av de fyra GPSstorkarna dog två på detta sätt i Frankrike respektive i Spanien redan i början på hösten. Om ungstorkarna överlever första vintern flyttar de normalt inte tillbaka till Sverige förrän de blir könsmogna efter ytterligare några år.

Den östflyttande storken M323 övervintrade i Östafrika under vintern 2020-2021

*Christer Neideman
Storkens Vänner*

Nu är det enklare att bli medlem i fågelklubben!

Sätt in medlemsavgiften på plusgiro 1 64 24 - 4 eller via **Swish 123 225 16 27**
Glöm inte mejla (eller ringa) vår kassör med adressuppgifterna om ni är ny medlem.
Jan-Åke Nilsson, mail: janank@hotmail.se , mobil: 0708 - 42 19 28

Medlemsavgiften är 150 kr.

Medlem under 25 år/familjemedlem 25 kr

Inventering av storspov 2021

Text: Nils Waldermarsson

Storspoven upplevs som en våra mest omtyckta vårfåglar. Tyvärr hör vi den allt mer sällan. Årets inventering av arten visar att vi inte har blivit lomhörda utan storspoven har över de senaste årtiondena minskat kraftigt.

Under 2021 har en inventering/rapportinsamling av revirhållande storspov eller observationer som tyder på häckning genomförts i Skåne. Inventeringsperioden har omfattat tiden 10/4 till 15/6. Fågelklubben valde att utpeka vissa särskilt viktiga områden där inventerare utsågs. Min bedömning är att metoden varit rättvisande och att vi på ett tillfredställande sätt fått en god uppfattning om antalet storspovar som uppvisat häckningskriterier.

Förra gången storspoven inventerades i vårt område var 1999 resp. 1997 (Nedre Helgeåns våtmarksområde). Redan då fanns en tydlig minskning av arten framför allt i jordbrukslandskapet. Atlasinventeringen 2003 - 2009 och andra rapporter tydde på en fortsatt tillbakagång. Detta föranledde då att det var viktigt att mer i detalj klarlägga detta under en riktad inventering.

Vårt område, Kristianstad och Bromölla kommun, indelades i ett 25-tal områden där inventerare utsågs. Därutöver finns ett antal rapporter från Artportalen i materialet. Som framgår så har den förväntade nedgången fortsatt. Procentuellt är nedgången sammantaget något större i Nedre Helgeåns våtmarksområde än i övriga områden. Sammantaget har arten minskat med hela 65 % från 1997. Den nationella miljöövervakningen visar samma negativa trend, med en minskning på 65% för Gö-

foto: Patrick Tollgren Lazarov

Storspov

taland och Svealand under perioden 2002-2019. Dock är minskningen inte fullt så stor, 55 %, på strandängarna kring Hammarsjön. Det visar att skyddet och bevarandet av dessa delar troligen är bättre än i övriga områden.

De högsta antalen uppnåddes på Hovby och Håslövs ängar med 10 - 12 par resp 5 - 6 par. Om man nu ser lite närmare på dessa två lokaler, vilket Roine Strandberg

Säkra/troliga revir Nedre Helgeån	2021	1997
S Hammarsjön	3	17
Hammarsjöområdet	19	42
N Hammarsjön	3	12
Totalt	25	71

Tabell 1: Antalet storspovsrevir vid Nedre Helgeån 2021 resp 1997

och Mirja Ström-Eriksson gjort, finner men här de få rapporterade kläckta kullarna. Det går inte att klarlägga om det blev några flygga ungar här. Men två ungar på Horna ängar blev flygga. Roine har rapporterat i jämförelse med resultatet 2017 att antalet par på Hovby ängar minskat med 6 par.

På andra områden som de sandiga skjut- och övningsfälten återstår i dag endast en spillra, 1 - 2 par. 1999 bedömdes 6 par häcka här. I Bromölla kommun tycks det inte finnas några häckande storspövar.

Utifrån detta kan konstateras att läget för storspöven i vårt område är besvärligt. Dessutom är uppenbarligen reproduktionen låg. Som andra vadare drabbas storspöven av predation, något som blivit allt mer uppmärksammat under senare år. Under 2021 drabbades dessutom många vadare på strandängarna av den extrema torka som satte in under slutet av maj och juni.

Framtiden ser således dystert ut för storspöven hos oss. Det torde vara otänkbart att med dagens intensiva och förändrade jordbruksmetoder med odling av grönsaker och bevattning att dessa områden på något sätt skulle kunna gynna storspöven. Återstår då att de satsningar som görs i våtmarksområdena i Vattenriket som gynnar våra vadare kan upprätthålla den begränsade populationen som finns kvar. Här är inte minst åtgärder för att motverka tidig uttorkning viktig.

Område/lokal	Säkert/troligt revir	Möjligt revir	Summa
Köle N Olseröd	1		1
Furuboda kursgård	1		1
Ängagården		1	1
Pulken	1		1
Köpinge ängar	1		1
Ripa	2		2
Elleköpinge/Svarta sjö	1		1
Horna ängar	2	2	4
Lyngsjö/Hommentorp	2		2
Mosslunda	1		1
Hovby ängar	10	2	12
Åsums ängar	1	1	2
Rinkaby ängar	2	2	4
Viby äng	1		1
Häslövs ängar	5	1	6
N Viby	1		1
Rinkaby skjutfält		1	1
Gälltofta	1		1
Tr. Ljungby mosse	1		1
Isternästet/Blackan	1	1	2
Näsby fält	2	1	3
Fredriksdalsviken	1		1
Åby ängar	1	1	2
Dala/Kolamossen		1	1
Totalt	39	14	53

Tabell 2: Antalet storspövsrevir fördelade på områden 2021

Sammantaget för hela området vid en jämförelse med inventeringar 1997 och 1999 som höll 106 säkra/troliga revir så återstår idag cirka 35 % av populationen (39 revir).

Jag tackar alla, ingen nämnd och ingen glömd, som bidragit med enskilda rapporter, områdesrapporter och även slutsatser kring dessa. Ni behövdes för att inventeringen ska kunna genomföras på ett tillförlitligt sätt.

Nils Waldemarsson

Genomförda exkursioner/aktiviteter

Av: Jan Linder

Under perioden 1 september till och med 30 november genomförde klubben 5 exkursioner, Linnérundorna oräknade. Deltagarantalet varierade från 3 till 16. Sammanlagt har 49 (263) personer deltagit på exkursionerna. Siffran inom parentes gäller för hela året.

Aktiviteterna var:

Exkursion till Juleboda 19/9 med Greger Flyckt

Exkursion till Landön 25/9 med Mats Joheannesson

Exkursion till Näsby fält 2/10 med Emil Andersson Fristedt

Exkursion till Friseboda 3/10 med Jan Linder

Exkursion till Juleboda och Äspet 9/10 med Greger Flyckt

Höstexkursioner är alltid mer väderberoende när det gäller möjligheter att se fågel. Trots allt blev utbytet relativt hyggligt, totalt sågs på de 5 exkursionerna 102 arter med en variation från 43 till 61 per exkursion. Den som deltagit i årets alla 21 exkursioner har haft möjlighet att se 170 olika arter. De flesta var förväntat att få se, men bland dem fanns också några som stack ut lite extra. Bland de arter som stack ut lite extra under höstens exkursioner var

foto: Per Svensson

Bild från klubbens exkursionsarkiv.

smålom, kustlabb, dvärgmås, tordmule, hornuggla och skärpiplärka.

2019 sågs 182 arter, förra året 190, så det blev något färre än vi är bortskämda med. Men det beror delvis på att vi genomfört lite färre exkursioner i år.

Nu återstår endast en exkursion före årets slut, och visst kan den ge ytterligare någon årsart att lägga till listan. Men snart skriver vi 2022, och då börjar vi om med en blank obslista. Så fyll termosen, putsa kikaren och häääng med!

Jan Linder

Lillöhanens öden och äventyr 2021

Av Mats Johannesson

I Spoven nr 4 – 2020 fanns en artikel som handlade om en av de pungmesar som höll till i Vattenriket under 2020. Denne pungmeshane har fått namnet Lillöhanen. Artikeln avslutades med en undran huruvida Lillöhanen skulle överleva flyttningen och återvända 2021. Det gjorde han! Här följer fortsättningen på hans historia.

Av de totalt 17 ringmärkta pungmesar som lämnade Vattenriket hösten 2020 återfanns 5 fåglar som återvände till Sverige. Tre av dem valde att stanna i Sydvästsåskåne och två återvände till Vattenriket, nämligen Lillöhanen och en av ungarna från 2020.

Eftersom våren började med kyligt väder var det med små förhoppningar som jag tittade till en av Lillöhanens favoritbjörkar den 2 april. Därför blev jag riktigt förvånad när jag såg ett påbörjat pungmesbo i trädet. Boet var dessutom inte helt färskt utan bör ha påbörjats redan någon av de sista dagarna i mars. Ingen pungmes visade sig dock. Kanske var det för sent på dagen? Morgonen efter var jag därför åter på plats och visst fanns det en pungmeshane som ivrigt arbetade med boet. Ganska omgående såg jag att det skymtade något rött på benet. Kunde det verkligen vara Lillöhanen som återigen återvänt? Jodå! Gul ring över röd ring på vänster ben (M812). Han har överlevt en flyttning till och återvänt!

Det kyliga vädret bara fortsatte och väldigt få pungmesar dök upp i Vattenriket, och i resten av Sverige, och efter tre veckor fick Lillöhanen nog och gav upp sitt bo. Den 20 april hittades ett nytt bo i närheten. Det nya boet låg bara 30 m bort och han

foto: Leif Segelström

Lillöhanen (M812)

utnyttjade materiel från bo nr 1 för att snabbt åstadkomma ett nytt bo. Kylan bara fortsatte och inte heller nu lyckades han få någon hona och i början av maj hittades hans tredje bo, återigen tillbaka i sin gamla favoritbjörk.

En vecka in i maj kunde äntligen mössan lämnas hemma och inga vantar behövdes längre när jag cyklade runt till alla ställen som jag brukar besöka. Med värmens intåg gick allting rasande fort! Äntligen dök det upp fler pungmesar på olika platser och den 13 maj hittades hans fjärde bo för säsongen, ca 50 m bort från favoritbjörken. Detta bygge gick otroligt snabbt för nu hade äntligen en omärkt hona dykt upp på arenan!

Den 18 maj tydde allt på att hon hade tagit över boet och hennes beteende visade att hon ruvade. Lillöhanen syntes inte till alls. Har han redan lämnat platsen, redo för nya äventyr?

Honan misslyckades tyvärr med sin kull.

Den 12 juni, ungefär en vecka efter att ungarna kläckts konstaterades att boet var upphackat, förmodligen av större hackspett. Denna hona som tidigare också försetts med färgringar (F923) sågs inte mer under säsongen.

Den 21 maj var jag ute för att kontrollera en annan häckning ca 10 km fågelvägen från Lillöhanens favorittillhåll. Honan (F918) vid detta bo hade nyligen kläckt sin kull så jag skulle kontrollera att matningen fortskred som förväntat. Hanen som är pappa till ungarna i boet har tidigare gjort blixervisit vid boet och han är märkt med svart ring över vit (M908) så när det plötsligt dök upp en hane i boöppningen och kikade in i boet så trodde jag först att M908 åter dök upp för att inspektera häckningen. Men visst skymtar det något rött på benet? Minsann! Gul över röd! Det är Lillöhanen som är här också!

Två dagar senare hittar jag en bobyggande hane mindre än 100 m bort från detta bo och som läsaren nog har gissat så är det vår gamle bekant Lillöhanen som är byggmästaren. Vill han hålla sig framme ifall F918 misslyckas med sin kull eller kanske locka henne att lägga en andrakull i hans bo? Hans femte bo för säsongen blir kortlivat och redan efter några dagar bygger han bo nr 6 ännu lite närmare hennes bo.

Tyvärr försvinner F918 spårlöst när ungarna är halvstora. Blir hon tagen av sparvhök eller lärkfalk?

När allt hopp var ute inspekterade jag boet som innehöll 5 döda ungar.

Vi har nu hunnit en bit in i juni och Lillöhanen ger nu upp även bo nr 6 och ses inte mer under säsongen. Även andra lokaler med misslyckade kullar blir nu tomma på pungmesar. Från och med mitten på juni så hittar jag bara pungmesar i pilar långt ut i

vasshavet. Kanske byggde Lillöhanen fler bon i vasshavet som inte hittades och kanske blev det trots allt någon lyckad häckning någonstans utom räckhåll för nyfikna mänskliga ögon.

Förra årets lilla artikel avslutades med en förhoppning om att Lillöhanen även skulle komma tillbaka 2021. Just nu befinner han sig möjligen någonstans i Frankrike och kanske, kanske sitter han i sin favoritbjörk i slutet av mars 2022 och låter höra sitt utdragna tsiit.....

Under 2021 hittades sammanlagt 9 olika individer och totalt 4 häckningar i Vattenriket. Tyvärr misslyckades samtliga kullar. Två av kullarna rövades, förmodligen av större hackspett. En kull misslyckades pga att honan försvann spårlöst under tiden som hon matade ungar och en kull misslyckades av oklar anledning.

Hur får pungmesarna sina nummer?

Alla vuxna pungmesar som fångas får två färgringar. Om färgringarna sätts på vänster ben så tillhör de 800-serien (t ex 812) och om ringarna sätts på höger så tillhör de 900-serien (t ex 908). Grundregeln är att fåglar i sydvästskåne får sina färgringar på vänster ben och i nordostskåne får de färgringarna på höger ben. En aluminiumring sätts på det ben som inte får färgringar.

Varje färg motsvaras av ett nummer enligt följande:

0 – vit	5 – mörkblå
1 – röd	6 – orange
2 – gul	7 – lila
3 – grön	8 – svart
4 – ljusblå	9 – ljusgrön

F och M som sätts framför den tresiffriga koden står för kön. F för hona och M för hane.

Ringarna numreras från foten och uppåt.

Lillöhanens hona som ringmärktes i år som nämns i artikeln kallas F923. Hon har följaktligen sina färgringar på höger ben. Hon har vidare en gul ring närmast foten och en grön ring ovanför.

Juvenila fåglar märks med aluminiumring och bara en färgring. Alla ungfåglar får samma färgring och färgen är olika för varje år. Alla ungfåglar fick i år en ljusgrön ring. Ungfågarna 2020 fick lila ring. Om ungfågarna överlever till nästföljande år märks de med ytterligare en färgring och blir därmed individer som kan kännas igen på sin individuella kod utan att man behöver fånga dem.

Om du ser en färgmärkt pungmes så försök att notera färgerna på ringarna och på vilket ben de sitter. Din observation blir väldigt mycket mera värd då!

Ett exempel på värdet av färgringarna kan illustreras av historien om M913.

2021 dök flera pungmesar upp senare än vanligt. Så sent som den 18 maj dök det upp en omärkt pungmeshane som inte hade setts tidigare under säsongen. Han slog sig ner vid Herculesdammarna och hans förekomst där blev allmänt känd och många passade på att åka och titta på honom. Han höll till i närområdet över en månad och lockade flitigt samtidigt som han byggde flera bon utan att lyckas få någon hona till något av sina bon. Den 27 maj märktes han med grön ring över röd på höger ben. Därmed blev han nu lätt igenkänd som M913. Sista gången

han sågs hos oss var den 28 juni då han var i färd med att demontera sitt tredje bo och påbörja sitt fjärde.

Den 18 oktober i år kom ett mail till pungmesprojektet från en fransk skådare och fotograf som heter Robin Oakes. Han hade tagit en bild på en pungmes i Fréjus vid franska medelhavskusten mellan Cannes och St Tropez.

foto: Robin Oakes

Här är vår Herculesbekant M913, fotograferad i Fréjus i Frankrike.

Mats Johannesson

Läsarnas bilder

Vill du bidra med bilder så kan du maila in bilder till redaktionen eller publicera den på vår Facebooksida så finns det chans att den kommer med i Spoven.

OBS! Ni får endast skicka in bilder som ni själv har tagit och som ni har rättigheter till.

foto: Gert Arvidsson

Strömstaren vid Edre ström.

foto: thomas Boden

Ormvråk. Göinge skogarna.

Prutgås på Äspet

Tofsmes. Friseboda

En analys av Nordöstra Skånes Fågelklubbs gåsräkningar.

Av Hakon Kampe-Persson

Nordöstra Skånes Fågelklubbs gåsräkningar har pågått sedan 1975 med räkning av gäss i vårt område under perioden september till mars varje år. Dessa gåsräkningar utgör en viktig del i det nationella och internationella fågel-skyddsarbetet för gäss.

*“Skogssädgäsen (*Anser fabalis fabalis*) minskar för tillfället i en alarmerande takt. Världspopulationen har halverats sedan 1990 och ligger nu på uppskattningsvis 60 000 individer. Tundrasädgäsen (*Anser fabalis rossicus*) har en betydligt större världspopulation som verkar stabil för tillfället. Under nov–mars är nordöstra Skåne en viktig rast- eller övervintringslokal för sädgäss. I rapportmaterialet som finns i klubbens gåsräkningar har ingen separation av raserna gjorts vilket försvårar arbetet med att skydda den sällsyntare rasen, skogssädgäsen. Den tidigare uppfattningen hos fågelskådare har varit att vi har haft en förkrossande majoritet övervintrande skogssädgäss här. Tundrasädgäsen har tidigare endast rapporterats sparsamt från vårt gåsräkningsområde, men riktade vinterräkningar av forskare har under de senaste åren visat att vi har många tundrasädgäss här från oktober till mars.” (Flyckt 2014).*

“I samband med gåsräkningar skedde närmast ett paradigmskifte mellan första halvåret och det andra halvåret vad avser rasbestämning av sädgäss. Fr o m hösten blev den absoluta majoriteten rasbestämda. Detta beror på idogt arbete från de enskilda räknarna men framför allt från Greger Flyckt som farit runt mellan flockarna och hjälpt till med bestämning.” (Årsrapporten 2015).

Den 11 september inledde fågelklubbens gåsräknare sin 46:e säsong, en imponerande arbetsinsats, speciellt av de som hängt med från allra första början. Egentligen är det säsong 47, ty redan vintern 1975/76 genomfördes en inventering, vars resultat ännu ligger opublicerat någonstans. Om några år är det sålunda dags att utförligt redovisa för 50 års månatligt ideellt arbete. Eftersom det gått 14 år sedan förra sammanfattningen, är det dock hög tid för en redovisning av vad som hänt sedan dess. Som framgår av ingressen, kommer det att handla mycket om sädgäss, men naturligtvis också om de vitkindade gässen. För att sätta in resultaten och erfarenheterna från Nordostskåne i ett nationellt och internationellt perspektiv, kommer jag att redogöra för en del som gjorts, eller inte gjorts, på andra håll. Den delen underlättas betydligt av det faktum att mycket av det arbetet utförts av en medlem av Fågelklubben. För att underlätta läsandet skippar jag referenser i texten. Istället avslutar jag med en lista på den litteratur som omnämns i texten. Resultaten redovisas artvis, och självklart börjar vi med “nytillskottet”.

Tundrasädgås

Tundrasädgäsen utgör ett “nytillskott” i det avseendet att den inte redovisats separat tidigare utan ingått under rubriken sädgås. Förmodligen har den alltid förekommit i vår del av Skåne höst och vår, men i så litet an-

tal att den inte gjort varken till eller ifrån, när det satts likhetstecken mellan antalet inräknade sädgäss och antalet förekommande skogssädgäss. Dessutom verkar det som om flockarna av tundrasädgås tidigare endast rastade någon enstaka dag. Redan den 18 oktober 1975 såg jag till exempel 250 ex. i Trolle-Ljungby. Situationen förändrades radikalt någon gång efter säsongen 2003/04, då rasen plötsligt började rasta och övervintra i Nordostskåne. En första indikation fick vi genom Johan Elmgren, då han bidrog med landets två första vinterobservationer av minst 100 ex.; i Vanneberga den 27 december 2002 och i Ripa den 2 januari 2005. Den som upptäckte att denna ras hade etablerat sig som rastare och övervintrare var Thomas Heinicke. Sin första inventering gjorde han direkt efter det internationella gåsmötet i Höllviken i oktober 2009. Under den rundan fann han totalt 9195 tundrasädgäss i Sverige. Med lite tur hade förekomsten i Nordostskåne upptäckts tidigare. Under säsongerna 2004/05–2009/10 hade jag god koll på samtliga gåsområden i Skåne utom två – Finjasjön och västra sidan av Hammarsjön. Jag hade besökt västsidan av Hammarsjön vid ett flertal tillfällen, men varje gång tvingats vända på grund av dimma, hård vind eller ymnigt snöfall. Tyvärr tvingas vi därför att leva med, att vi under 11 säsonger från och med 2004/05 inte vet hur de inräknade sädgässen i Nordostskåne fördelade sig på fabalis och rossicus.

Med tanke på att fågelklubbens gåsräknare tidigare inte skiljt på fabalis och rossicus vid räkningarna, ibland på grund av att man levit i tron att det var omöjligt, imponeras man av hur snabbt de började skilja på dessa båda. Detta skedde direkt efter det att ett internationellt åtgärdsprogram för skogssädgås publicerats. Åtgärdsprogrammet innehöll

alarmerande låga siffror om antalet skogssädgäss i världen, mycket beroende på att man förlitat sig på ofullständiga januariräkningar istället för närmast kompletta oktoberräkningar. För att kunna följa den fortsatta utvecklingen var det nödvändigt att börja skilja på fabalis och rossicus vid räkningarna. I ingressen framhålls Gregers stora insats för att detta gick så snabbt i Nordostskåne. I det sammanhanget måste ytterligare en sak framhållas, och det är hans artikel i Spoven 38(1). Den bestämningsartikeln är sannolikt den bästa som publicerats sedan Johann Friedrich Naumanns banbrytande arbete 1842. Vid räkning finns det ytterligare några saker som kan vara till hjälp. Under födosök går tundrasädgäss mycket närmare varandra än vad skogssädgäss någonsin gör. Av den anledningen förekommer de båda raserna aldrig i blandade flockar, även om de ofta kan ses söka föda på samma fält. En annan skillnad mellan raserna är lätet, vilket kan vara till stor hjälp vid dålig sikt.

När det stod klart att de i Sverige rastande och övervintrande sädgåsflockarna utgjordes av såväl skogs- som tundrasädgäss, var det endast ett fåtal skådare norr om Skåne som började rapportera de observerade sädgässen uppdelade på fabalis och rossicus. Med mildare vintrar inträffar det samtidigt allt oftare att sädgäss stannar kvar norr om Skåne. Något måste göras! Med början hösten 2016 har jag därför följt upp min räkning av gässen i Sydvästskåne med att genomföra en rundtur till samtliga viktiga områden för sädgäss norr om Skåne. För att undvika dubbelräkningar besöktes gåsområdena från sydväst mot nordost, dvs mot den antagna flyttningsriktningen. Förutsatt att den officiella räkningen infaller tidigt och inga kalluftsinflyttningar sker före den 28 oktober, har man goda chanser att ensam hinna med att

räkna samtliga rastande sädgäss norr om Skåne. Varken anslagsgivare eller vädrets makter har alltid varit samarbetsvilliga, men resultaten har trots det varit fullt godtagbara. Antalet inräknade tundrasädgäss höstarna 2016–2019 blev 8251, 8723, 3040 respektive 5270. Hösten 2020 tvingades jag ställa in inventeringen, eftersom jag på grund av rådande restriktioner inte kunde ta mig till Sverige, sedan gränsen mellan Lettland och Litauen stängts. Istället gjorde jag en noggrann analys av spontanrapporterna på Artportalen och kom fram till att antalet tundrasädgäss i Sverige i mitten av oktober sannolikt hade uppgått till minst 7000 ex.

Några av de erfarenheter jag förvärvade norr om Skåne underlättar tolkningen av resultaten i Nordostskåne. Tundrasädgässen förekom inom endast ett fåtal rastområden (Hjälmarén, Kvismaren, Tåkern och Östen/Ymsen) och inom varje rastområde endast inom vissa delar av detsamma, samma delar år från år. Tundrasädgässen kan i likhet med vitkindad gås mycket snabbt skifta rastlokal – 2017 fann jag 3670 vid Hjälmarén och 1875 vid Östen/Ymsen, två år senare var det tomt vid Hjälmarén medan antalet vid Östen/Ymsen ökat till 5000. Utöver huvudmassan av tundrasädgäss (de som var på väg mot Nordostskåne) fann jag också ganska stora flockar inom kustnära rastområden, vilka synbarligen inte hade några planer på att övervintra i landet.

När våra gåsräknare började skilja på skogs- och tundrasädgäss var uppfattningen att tundrasädgässen förekom i Nordostskåne från oktober till mars samt att upp till 5000 kunde övervintra. Tundrasädgässen är inte lika tolerant mot köld som skogsädgässen, varför antalet övervintrare borde vara avsevärt lägre under hårda vintrar. Följaktligen skulle man under normala vintrar kunna förvänta

sig höga antal i Nordostskåne vid räkningarna i november, december, januari och februari. Hur blev det? För att göra det enkelt för läsaren återges resultaten i Tabell 1. Det man direkt noterar är, att rasen har setts varje månad, att det största antal som någonsin inräknats är 6875 ex., att säsongens största antal ofta har noterats i december samt att säsongsmaximum successivt minskat under de de gångna sex säsongerna. Varför har det sett ut på det sättet?

Månadssummorna i Tabell 1 kan i en del fall vara för låga, eftersom en del sädgäss har rapporterats som obestämda. Med några få undantag har tundrasädgäss endast setts inom räkningssområdena Hammarsjön och Egeside. Höga antal obestämda inom dessa båda räkningssområden noterades framförallt de fyra första säsongerna, för att under de båda senaste säsongerna inte någon månad ha överstigit 650 ex. Men hur erfarna räknarna än blir, kommer vi sannolikt att få leva med obestämda även i framtiden, ty under svåra väderleksförhållanden eller kraftiga störningar kan det uppstå problem att fastställa rastillhörigheten. Även om man antar att många av de obestämda i själva verket var tundrasädgäss, förändras dock inte de mönster i uppträdandet som redovisas i de följande styckena.

De 6875 tundrasädgäss som inräknades i Nordostskåne i december 2015 är det högsta antal som setts i Sverige vintertid. Kanske

	November	December	Januari	Februari
2015/16	660	6875	3601	1009
2016/17	1575	3737	2680	406
2017/18	92	2409	906	166
2018/19	377	280	1032	390
2019/20	523	1750	1315	28
2020/21	428	110	700	1403

Tabell 1. Antal inräknade tundrasädgäss vid mittmånadsinventeringarna i Kristianstad och Bromölla kommuner månaderna november–februari säsongerna 2015/16–2020/21.

var hela den skandinaviska populationen samlad här vid det tillfället, ty endast ett fåtal rapporterades från övriga landet den månaden, bland annat 5 ex. på Mörlundasläppen i Småland den dag räkningen skedde i vårt område. Att högre antal setts under inventeringar i oktober vissa höstar betyder inte att den skandinaviska populationen med nödvändighet är större än cirka 7000 ex. I en artikel för 10 år sedan delade jag upp de tundrasädgäss som ses i Sverige i fyra grupper. Grupp I. Den del av populationen som häckar längst i väst och som regelbundet flyttar mellan Kolahalvön och den tyska östersjökusten. Sannolikt är det gäss från detta bestånd som setts sträckande vid Segerstad i månadsskiftet september/oktober. Grupp II. Fåglar som regelbundet sträcker genom landet till och från övervintringslokaler i Danmark, där antalet övervintrande tundrasädgäss ökat kraftigt efter vintern 2003/2004. Om och i så fall var och när dessa gäss rastar i Sverige är i nuläget okänt. Grupp III. Gäss som normalt sträcker öster om Östersjön och som endast undantagsvis tar en västligare rutt. I Sverige ses de ofta tillsammans med bläsgäss, och deras uppträdande i landet stämmer därför ganska väl överens med bläsgåsens. Grupp IV. Tundrasädgäss som flyttar till Sverige för övervintring.

Huvudparten av alla tundrasädgäss som ses i Nordostskåne tillhör sistnämnda grupp, men vissa år berörs nog vårt område också av gäss från den första och tredje gruppen. Stor osäkerhet råder dock, eftersom endast gäss i den fjärde gruppen studerats med hjälp av halsringmärkning. Märkningarna visade att gässen om hösten sträckte in i nordöstra Uppland, flyttade vidare i riktning mot Östen/Ymsen i Västergötland för att slutligen dyka upp i Nordostskåne. Under inventeringarna norr om Skåne noterade jag

att det förekom insträck i nordöstra Uppland även efter mittmånsinventeringen i oktober, med rastning vid Södra Vendelsjön och Hjälsstaviken. Om också dessa gäss kom från den skandinaviska populationen, eller om de hade sitt ursprung längre österut är okänt.

Under fyra av sex år noterades säsongsmaximum i december, de andra båda åren i januari respektive februari (Tabell 1). Man får härav intrycket att gässen dröjer sig kvar norr om Skåne till åtminstone någon gång mellan räkningarna i november och december. Vart de tar vägen när de lämnar Nordostskåne är en helt öppen fråga. Vid räkningarna i januari 2016–2020 fann jag i Sydvästskåne endast 90–286 tundrasädgäss. I januari 2015 däremot fann jag 3500 mellan Ellestadssjön och Tomelilla och redan två månader tidigare hade jag sett 510 i det området. Den januarimånaden fanns det för övrigt ytterligare 578 tundrasädgäss i Sydvästskåne. Med tanke på den nedåtgående trenden i Nordostskåne (Tabell 1), är det fler och fler tundrasädgäss som vi inte vet var de finns under vintern. Som jag ser det, finns det tre möjligheter: de kan finnas norr om Skåne, de kan ha lämnat landet eller de kan finnas på någon okänd lokal i Skåne, en lokal som inte besöks av gåsräknare eller skådare. Det sistnämnda är inte otänkbart. Efter det jag och Gundega hösten 2005 flyttat till Lövestad, fann jag att det regelbundet övervintrade 1000–5000 skogssädgäss längs med Tolångån, något som var helt okänt tidigare. Har tundrasädgässen hittat en liknande lokal?

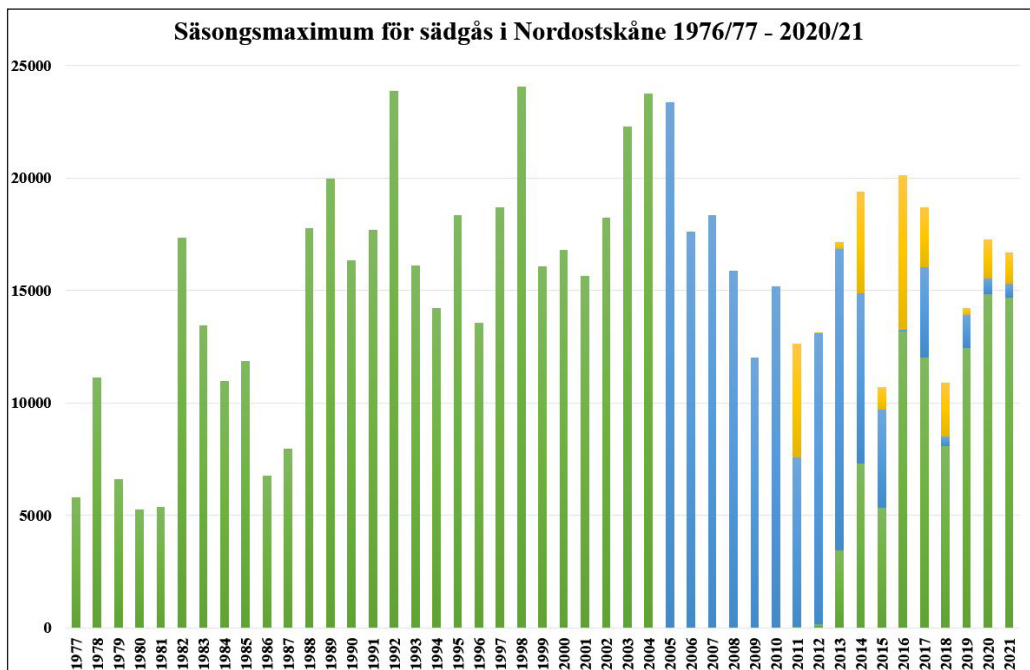
Avslutningsvis måste betonas att det endast är inom tre geografiska områden i Sverige som sädgässen regelbundet redovisas som skogs- eller tundrasädgäss: Nordostskåne, Sydvästskåne och Mörlundasläppen. På andra rastlokaler sker det ibland eller aldrig. Så länge detta förhållande råder, är uppgifterna

från Nordostskåne av avgörande betydelse för att få en god bild av tundrasädgåssens förekomst i landet, ty det är endast därigenom som vi kan få fram tillförlitliga antalssiffror för skogssädgåsen.

Skogssädgåss

Av de gäss som regelbundet uppträder i Nordostskåne är skogssädgåsen den som är av störst internationell betydelse. Av den anledningen är det synd att inte ökningen av antalet tundrasädgäss upptäcktes betydligt tidigare. Om rasen istället hade börjat rasta och övervintra i Trolle-Ljungby, hade det inte dröjt länge innan det uppmärksammats. Förvånande är också att Thomas Heinicke dröjde så länge med att publicera sina obsar. Att sitta i efterhand och försöka reda ut hur det var är ingen lätt uppgift. Ett sätt att beskriva utvecklingen återfinns i Figur 1.

I Figur 1 har samtliga sädgäss fram till och med säsongen 2003/04 markerats som skogssädgäss, ty under de åren var tundrasädgåsen så fåtalig att den inte påverkade helhetsbilden. Till exempel så skulle Sveriges första vinterflock på minst 100 ex., som sågs i Vanneberga den 27 december 2002, om den fanns i området även då säsongens maximum noterades, ha utgjort mindre än en halv procent av totala antalet sädgäss. De senaste sex säsongerna bygger figuren helt och hållet på våra gåsräknares siffror. För mellanliggande 11 säsonger har jag i några fall kompletterat de officiella siffrorna med resultat från inventeringar som gjorts av andra, förutsatt att dessa har sammanfallit tidsmässigt. Att samtliga sädgäss under säsongerna 2004/05–2009/10 markerats som obestämda, beror på att vi inte vet vilket år tundrasädgåsen började rasta/övervintra

Figur 1. Säsongmaximum för sädgåss vid mittmånadsinventeringarna i Kristianstad och Bromöla kommuner 1976/77–2020/21. Årtalen avser januari. Grön = skogssädgåss, Blå = ej rastbestämd sädgåss, Gul = tundrasädgåss. I övrigt hänvisas till textens andra stycke om skogssädgåss.

foto: Greger Flyckt

Tajgasädgäss

i Nordostskåne i större antal eller hur stora dessa antal i så fall var. Ett alternativt sätt att utforma figuren skulle vara att utgå ifrån att antalet tundrasädgäss aldrig översteg ett visst antal, till exempel 5000, och markera övriga sädgäss som skogssädgäss under säsongerna 2004/05–2014/15.

I det internationella åtgärdsprogrammet för skogssädgäs har världspopulationen delats in i fyra skötselenheter. Våra skogssädgäss räknas till den centrala, vilken är den klart största av de fyra enheterna. Åtminstone vissa vintrar uppträder även en del gäss från en av de båda östra skötselenheterna i östra Skåne. Dessa gäss utmärks av att vara större än våra normala skogssädgäss samt att de vanligtvis har en nästan helsvart näbb. De brukar uppträda i flockar om något tiotal individer och är då lätt igenkännbara. Baserat på det internationella åtgärdsprogrammet började årliga statusrapporter sammanställas, men det dröjde några år innan det arbetet hittade rätt format, och då slog pandemin till.

Det är därför inte alldeles lätt att räkna fram hur stor andel våra skogssädgäss utgör. De senaste årens säsongsmaximum av skogssädgäs i Nordostskåne utgör cirka 20 % av antalet individer i den centrala skötselenheten och cirka 17 % av världspopulationen.

Spetsbergsgås

Generellt sett har fler individer inräknats de senaste 14 säsongerna jämfört med tidigare, med en högst notering på 289 ex. i december 2017. I likhet med tundrasädgåsen noteras säsongens högsta antal oftast i december, undantagsvis i oktober, november, januari eller februari. När räkningarna inleddes gällde tumregeln att det i sädgäsflockarna fanns en spetsbergsgås per tusen sädgäss. Idag är arten avsevärt talrikare och i Sverige är högsta höstsiffran drygt 3500 i oktober 2017 och högsta vintersiffran 468 i januari 2020.

Bläsgås

Bläsgåsen började bli talrikare i Nordostskåne från och med säsongen 1997/98. Numera uppvisar den vanligtvis två toppar, den första i november, när gässen anlänt från de ryska häckområdena, och en andra i mars, då gässen äter upp sig inför vårflyttningen. Antalet har legat över 1000 individer två gånger i november och sex gånger i mars, med en toppnotering på 2377 i mars 2012. I oktober, december, januari och februari förekommer numera ofta relativt stora antal, dock aldrig fyrsiffrigt. I Sverige som helhet har antalen fluktuerat kraftigt från år till år, såväl höst som vinter, med som mest drygt 18 000 i oktober 2010 och 21 600 i januari 2007.

Fjällgås

Denna sällsynta art sågs vid två räknings-tillfällen: 6 ex. vid Arslövssjön i december 2013 och 1 ex. vid Gälltofta i januari 2016. Samtliga fåglar var ett resultat av de

Foto: Hans Cronert

Bläsgås

ansträngningar som Projekt Fjällgås sedan 1976 gjort för att rädda denna art från totalt försvinnande från de svenska häckningsområdena. Under våren 2021 skattades antalet individer i den svenska fjällgåspopulationen till mellan 120 och 140.

Grågås

När de månatliga räkningarna startade för 45 år sedan, fann man något tiotal grågäss under höstmånaderna och ett knappt hundratal under våren men aldrig mer än någon enstaka vintertid. Antalen har därefter ökat kraftigt, samtidigt som arten successivt stannat kvar allt längre ut på hösten, något som framgår tydligt om man tittar på vilket år det högsta antalet inräknade noterats för respektive månad: 12.978 i september 2001, 15.840 i oktober 2001, 14.419 i november 2009 och 8295 i december 2014. Toppnoteringarna för

säsongens sista tre månader kommer samtliga från det senaste decenniet: 4927 i januari 2012, 7998 i februari 2015 och 9214 i mars 2018. På nationell nivå har höstsiffran ökat från 19 000 i september 1984 till 243 000 i september 2017 medan den högsta vintersiffran är 56 000 i januari 2019.

Det är naturligtvis mildare vintrar som gjort det möjligt för grågåsen att under de senaste decennierna förskjuta sitt övervintringsområde norrut, först från Doñana i sydvästra Spanien till Nederländerna och sedan därifrån till Sydsverige. Den drivande faktorn bakom denna förskjutning norrut var skillnader i jakttryck mellan olika länder. Samtidigt som jaktförbud infördes i det viktigaste rastområdet i Nederländerna, Land van Saefthinghe längs med gränsen mot Belgien, drabbades grågässen vid ett flertal tillfällen av rena massakern utanför nationalparken Doñana samt en förödande jakt i Frankrike under vårsträcket. Tack vare att halsringmärkta grågäss från Sydvästskåne studerades hela vägen från häcklokal till övervintringslokal under en lång följd av år var det möjligt att i detalj följa effekterna av olika jakttryck i skilda delar av flyttningskorridoren.

Vitkindad gås

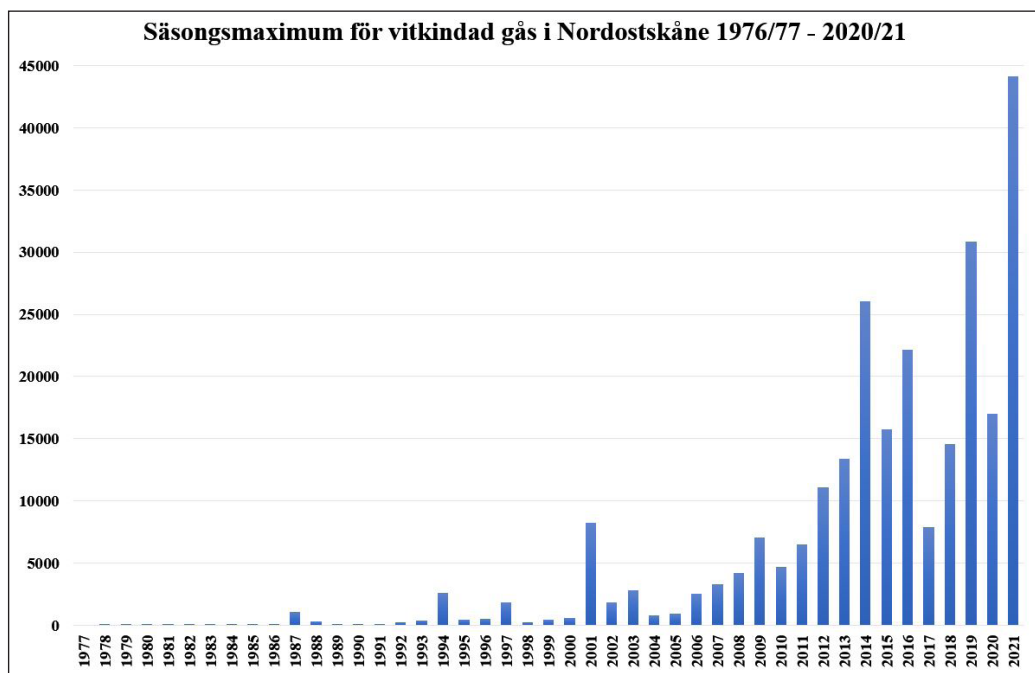
Detta är en annan art som gett våra gåsräknare mycket att göra de senaste 14 säsongerna, inte för att den är svår att bestämma, utan för att den blivit så otroligt talrik (Figur 2). Efter att under 150 år nästan helt saknats i Skåne, uppträdde den plötsligt talrikt hösten 2000, såväl i nordost som sydväst. Under mina räkningar i Sydvästskåne har jag sedan dess haft flockar på 60 000 och månadssummor på upp till en kvarts miljon. Toppnoteringen för Sverige som helhet ligger på drygt 365 000 från oktober 2019. Att den vitkindade gåsen plötsligt kan börja rasta inom ett

nytt område i stort antal för att sedan lika snabbt försvinna igen är känt sedan tidigare. I Skåne var arten en talrik rastfågel såväl höst som vår under första halvan av 1800-talet för att abrupt försvinna under 1850-talet.

I Nordostskåne förekommer den vitkindade gäsen numera med något eller några tusen i september och betydligt större antal under de följande sex månaderna samt med säsongsmaximum i november. De gäss som ses i september kommer sannolikt från den naturaliserade populationen i Östersjön, inklusive de lokalt häckande fåglarna. De ryska gässen brukar inte anlända förrän i månadsskiftet september/oktober eller senare. Det är imponerande stora flockar som kan ses runtom i våra marker numera, men likväl utgör toppnoteringen på 44 158 i november 2020 endast drygt två procent av den totala rysk/baltiska populationen. Den ryska populationen har genomgått en enorm tillväxt

från endast 10 000 fåglar för 70 år sedan till cirka 2 miljoner idag. Med tanke på att den populationen förväntas öka till cirka 13 miljoner år 2038, kan vi nog lugnt utgå ifrån att Nordostskåne kommer att få besök av betydligt fler vitkindade gäss i framtiden.

Den vitkindade gäsens framgångssaga beror på att den haft förmåga att kraftigt bredda sitt val av föda. Arten har en kort näbb perfekt utformad för att beta kort gräsvegetation. Under slutet av 1900-talet började den succesivt att utnyttja även skördespill, en ny typ av spill i taget. Jag minns fortfarande den dag, då jag för första gången såg en flock vitkindade gäss lyfta från Foteviken, där de vilat under dagen, och flyga direkt till ett skördat sockerbetsfält. Därmed hade de lärt sig att utnyttja all slags skördespill. Därefter stod det rika skånska jordbrukets smörgårsbord dukat åt dem varje höst då de anlände från den ryska tundran.

Figur 2. Säsongsmaximum för vitkindad gås vid mittmånadsinventeringarna i Kristianstad och Bromölla kommuner 1976/77–2020/21. Årtalen avser januari.

Kanadagås

Åren runt millennieskiftet förekom kanadagåsen tämligen talrik i Nordostskåne under samtliga månader från september till mars, med en toppnotering på 9921 i december 2001. Sedan dess har arten utvecklats till en typisk vinterart med god förekomst under månaderna december–februari samt vissa år även i november och mars. Överlag har det inräknade antalet minskat och under de senaste tre vintrarna låg månadssummorna alltid under 3000 individer. Den nedåtgående trenden sammanhänger naturligtvis med de mildare vintrarna. Tack vare sin långa hals kan arten även söka föda på grunda vatten, vilket gör att många stannar kvar längre norrut så länge det finns öppet vatten, även om fälten där de normalt söker föda skulle bli oåtkomliga på grund av ett tjockt snötäcke. En antalsmässig nedgång under senare år har även noterats nationellt. Höstmaximum lyder på 37 700 i oktober 2011 och vintermaximum på 70 000 i januari 2009.

Övriga gäss

Hybrider mellan grågås och kanadagås sågs regelbundet bland kanadagässen, som mest 12 ex. vid tre tillfällen. Prutgäss observerades vid 14 tillfällen, alltid under hösten, som mest 85 ex. i september 2008. Rödhalsad gås bokfördes med 1 ex. i november 2011, november 2013 och januari 2020 samt med 2 ex. i mars 2020. Slutligen sågs en stripgås i vardera oktober 2009, november 2009 och november 2013. En adult stripgås, vilken tydligen höll sig dold under räkningen, fanns i Trolle-Ljungby i mitten av mars 2018.

Totalantalet gäss

Med tanke på det kraftigt ökade antalet vitkindade gäss är det inte förvånande att det

största antalet inräknade gäss i Nordostskåne för fyra av säsongens sju månader noterats under de senaste två åren. Det största antalet någonsin var 53 603 i november 2020. Av övriga månadssummor sistlidna säsong låg ytterligare två över 30 000 och två över 20 000. Och det är nog på den nivån antalen kommer att ligga de kommande åren.

De kommande säsongerna

Antalet faktorer som påverkar de olika gåspopulationernas såväl antalsutveckling som val av rast- och övervintringsområden är så många och så komplexa att det som regel är omöjligt att förutsäga hur framtiden kommer att bli. Den enda sak som är helt säker, är att det även de kommande åren kommer att finnas ett stort antal gäss för vår trogna skara av gåsräknare att hålla koll på. Antalet rastande gäss respektive månad kan ni som vanligt följa på såväl hemsidan som i Spoven. Om fem år kommer det sedan att vara dags att sammanfatta de första 50 åren av Fågelklubbens månatliga gåsräkningar. Samtidigt bör resultaten av det stora grågåsprojektet, som bedrivits av bland annat Kristianstads Högskola, finnas tillgängliga. Då kan vi förhoppningsvis få svaren på ytterligare några av frågorna rörande gässens uppträdande i vår del av Skåne.

Tack

Ett TACK till alla de som månad efter månad oavsett väderlek gett sig ut och räknat gässen inom sin del av Kristianstad och Bromölla kommuner.

Hakon Kampe-Persson

Litteratur

- Boyd, H. 1961. The Number of Barnacle Geese in Europe 1959–1960. *Wildfowl Trust Annual Report* 12: 116–124.
- Fabricius, E. 1962. Vitkindad gås. Sidorna 142–143 i *Våra svenska fåglar i färg* (Rudebeck, G., red.). Svensk Litteratur, Stockholm.
- Flyckt, G. 2014. Varför ska man skilja på sädgässens olika raser? *Spoven* 38(1): 20–21.
- Green, M., Haas, F., Lindström, Å. & Nilsson, L. 2021. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. *Årsrapport för 2020*, 94 sidor. Biologiska institutionen, Lunds universitet.
- Heinicke, T. & de Jong, A. 2013. Tundra Bean Geese *Anser fabalis rossicus* in central and southern Sweden autumn 2009 – spring 2013. *Ornis Norvegica* 36: 32–37.
- Heldbjerg, H., Fox, A.D., Christiansen, T.K., Clausen, P., Kampe-Persson, H., Koffijberg, K., Kostushyn, V., Liljebäck, N., Mitchell, C., Nilsson, L., Rozenfeld, S., Skyllberg, U. & Alhainen, M. 2020. *Taiga Bean Goose Population Status Report 2019–2020*. AEWA/EGMIWG/5.10/Rev.1. Bonn.
- Jensen, G.H., Madsen, J., Nagy, S. & Lewis, M. (kompilatorer) 2018. *AEWA International Single Species Management Plan for the Barnacle Goose (Branta leucopsis) – Russia/Germany & Netherlands population, East Greenland/Scotland & Ireland population, Svalbard/South-west Scotland population*. AEWA Technical Series No. 70.
- Jong, A. de, Heinicke, T., Aarvak, T. & Øien, I.J. 2013. Movements of Tundra Bean Goose *Anser fabalis rossicus* neck-banded in northern Scandinavia. *Ornis Norvegica* 36: 28–31.
- Kampe-Persson, H. 2007. Gåsinventeringar i Nordostskåne 1956–2006. *Spoven* 31: 21–31.
- Kampe-Persson, H. 2010. Tolångaån – lokal av internationell betydelse för övervintrande taigasädgäss *Anser fabalis fabalis*. *Anser* 49: 227–230.
- Kampe-Persson, H. 2011. Hur stor andel av de i Sverige inräknade sädgässen har utgjorts av taigasädgäss *Anser fabalis fabalis*? *Ornis Svecica* 21: 58–60.
- Kampe-Persson, H. 2014. Rastande och övervintrande taigasädgäss *Anser fabalis fabalis* i Nordostskåne. *Ornis Svecica* 24: 56–78. (På engelska med svensk sammanfattning).
- Kampe-Persson, H. 2015. Tundrasädgässens etablering som övervintrare i Skåne. *Anser* 54(3): 9–19.
- Kampe-Persson, H. 2015. Kristianstads Vattenrike – landets första övervintringsområde för tundrasädgäss. *Spoven* 39(3): 15–23.
- Kampe-Persson, H., Jungbeck, U., Svensson, Å. & Valfridsson, E. 2007. Rastande och övervintrande gäss i Nordostskåne 1976–2007 – resultat av 31 säsongers månatliga inventeringar. *Anser* 46: 163–168.
- Kampe-Persson, H., Jungbeck, U., Svensson, Å. & Valfridsson, E. 2007. Rastande och övervintrande gäss i Nordostskåne 1976/77–2006/07. *Spoven* 31: 155–167.
- Marjakangas, A., Alhainen, M., Fox, A.D., Heinicke, T., Madsen, J., Nilsson, L. & Rozenfeld, S. (kompilatorer) 2015. *International Single Species Action Plan for the Conservation of the Taiga Bean Goose Anser fabalis fabalis*. AEWA Technical Series No. 56. Bonn.
- Naumann, J.F. 1842. *Johann Andreas Naumann's Naturgeschichte der Vögel Deutschlands, nach eigenen Erfahrungen entworfen. Durchaus umgearbeitet, systematisch geordnet, sehr vermehrt, vervollständigt, und mit getreu nach der Natur eigenhändig gezeichneten und gestochenen Abbildungen aller deutschen Vögel, nebst ihrer Hauptverscheidenheiten, aufs Neue herausgegeben von dessen Sohne Johann Friedrich Naumann*. Band XI. Leipzig.
- Nilsson, L. 2001. Invasion av vitkindade gäss i Sydsverige. *Vår Fågelvärld* 60(1): 18–19.
- Nilsson, L. & Kampe-Persson, H. 2020. Changes in numbers of staging and wintering geese in Sweden: 1977/78–2019/2020. *Wildfowl* 70: 107–126.
- Nilsson, L. & Persson, H. 1996. The influence of the choice of winter quarters on the survival and breeding performance of greylag geese (*Anser anser*). *Gibier Faune Sauvage, Game Wildlife* 13: 557–571.
- Nilsson, S. 1835. *Skandinavisk fauna. Föglarna*. 2:a bandet. C.W.K. Gleerups, Lund.
- Owen, M. 1980. *Wild Geese of the world*. B.T. Batsford Ltd, London.
- Persson, H. 1999. La chasse à l'Oie cendrée *Anser anser* en France...ou de l'exploitation excessive d'une ressource naturelle. *Alauda* 67: 223–230.

Kallelse till Årsmötet 2022

Nordöstra Skånes Fågelklubbs ordinarie årsmöte äger rum onsdagen den 23 febr kl 19.00 på Föreningarnas hus, Norretullsvägen 9 (strax bakom vattentornet), Kristianstad.

Dagordning

- §1. Val av mötesordförande.
- §2. Val av mötessekreterare.
- §3. Val av två justeringsmän.
- §4. Frågan om mötet blivit behörigen utlyst.
- §5. Styrelsens årsberättelse, dvs verksamhetsberättelse och ekonomisk redogörelse.
- §6. Revisorernas årsberättelse.
- §7. Frågan om beviljande av ansvarsfrihet för styrelsen.
- §8. Val av ordförande.
- §9. Val av sekreterare, kassör samt ytterligare fyra styrelseledamöter.
- §10. Val av två revisorer och två revisorssuppleanter.
- §11. Val av tre ledamöter i valberedningen.
- §12. Fastställande av medlemsavgift för 2023
- §13. Beslut angående vissa stadgeändringar.
(se Spoven 2020-4, finns att ladda ner på hemsidan under SPOVEN (Medlemstidningen))
- §14. Övriga frågor.

Efter förhandlingarna berättar Carl-Christian Tofte med temat ”Ett år vid Pulken”.

Alla medlemmar hälsas välkomna till en trevlig kväll!

Styrelsen

Det är dags att betala medlemsavgiften för 2022

Sätt in medlemsavgiften på plusgiro **1 64 24 - 4** (Nordöstra Skånes Fågelklubb) eller via **Swish 123 225 16 27**. Ange vem medlemsavgiften gäller.

Är du ny medlem så behöver du även skriva din hemadress (så du kan få Spoven i brevlådan).

Det går även att maila (eller ringa) vår kassör med adressuppgifterna:
Jan-Åke Nilsson, mail: janank@hotmail.se , mobil: 0708 - 42 19 28

Medlemsavgiften är 150 kr.

Medlem under 25 år/familjemedlem 25 kr

**Vi uppskattar om betalningen
kommer in före den 31 januari.**

*Vi önskar alla Spovenläsare
en God Jul &
ett Gott nytt fågelår!*

Vinterns program

Alla är hjärtligt välkomna och var inte rädda för att komma med även om ni saknar tubkikare. Alla som har låter gärna andra också titta. Undrar du över något så ring till respektive kontaktperson. Kontaktuppgifter för alla exkursionsansvariga hittar du i slutet av programmet. Ha även för vana att besöka vår hemsida där alla arrangemangen finns uppdaterade om något skulle ändras: www.spoven.com

OBS! Under pandemin följer vi gällande restriktioner med avseende på max antal deltagare, avstånd, ingen organiserad samåkning m. m. Följ anvisningar på klubbens hemsida och Facebook.

December

Lör 26 dec

Annandag Julvandring längs Linnérundan

Dags för traditionell vandring på annandag jul tillsammans med Naturskyddsföreningen – den här gången blir det en tur längs Linnérundan. Samling och start kl. 10.00 på parkeringen vid naturrum Vattenriket. Glöm inte att ta med stärkande fika! Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Januari

Lör 8 jan

Örnräkning

En dryg vecka in på det nya året och som vanligt åter dags att räkna hur många örnar, som finns i vårt område mitt i vintern. Vid räkningen 2021 noterades ca 75 havsörnar vilket var nästan exakt lika många som 2020. Vad kan det bli i år?

Nils Waldemarsson är som vanligt spindeln i nätet i den här inventeringen och tar emot uppgifter från de många örnräknare, som är ute den här dagen. Är du också intresserad att vara med? Kontakta Nils så ordnar han detta. Kontaktperson: Nils Waldemarsson, 0456-281 22 eller nils.waldemarsson1948@gmail.com

Lör 15 jan

Gåsräkning

Hur mycket vinter har vi så här dags? Hur påverkar det aktuella väderleksläget gässen, som valt att övervintra i vår del av Sverige? Efter förmiddagens insatser av klubbens gåsräknare vet vi svaret. Intresserad att vara med på någon gåsräkning? Kontakta i så fall Evert som kan hjälpa till att fixa detta. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Sön 16 jan

Vinterns östkustfåglar

Dags för ännu ett traditionellt inslag i klubbens verksamhet sedan en del år. Tillsammans med klubbens vice ordförande Jan Linder tar vi en förmiddagstur längs en del av en (kanske) vintrig

skånsk ostkust. Vi samlas kl. 09.00 på parkeringen i Äspet, Åhus. Under förmiddagen letar vi efter de vinterfåglar, som kan finnas här eller någon annan stans längs Skånekusten. Kom ihåg kikaren och glöm inte lite förmiddagsfika! Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Sön 23 jan

Örndag i Tosteberga

För 19:e gången bjuder klubben in till örndag i Tosteberga! Vi hoppas på bra väderförhållanden och många bevingade vintergäster i vår del av landet och att några timmar på hamnplanen här ger tillfällen till många härliga örnupplevelser! Mellan kl. 09 och 13 är vi som vanligt på plats och delar med oss av utrymme i våra tubkikare.

Vi får lyssna till senaste nytt på örnfronten: bl.a. genom klubbens ordförande Nils Waldemarsson som redogör för resultatet av senaste örnräkningen - något som klubben sedan väldigt många år genomför i början av januari. Byalaget står för lekamlig utspisning och säljer grillad korv och kaffe till besökarna. Samarrangemang med Naturskyddsföreningen och Studieförbundet. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Kungsfågel. foto: Patrick Tollgren Lazarov

Fre 28 – 31 jan

”Vinterfåglar inpå knuten”

”Vinterfåglar inpå knuten” är BirdLife Sveriges största enskilda evenemang sedan år 2006. Den här helgen räknas fåglar vid fågelborden runt om i Sverige. Vid de senaste årens räkningar ”deltog” över 20 000 fågelbord! Helgen förlängs dessutom med fredag och måndag för att också förskolor och skolklasser ska kunna delta. Man räknar alltså sina matgäster när som helst under perioden 28 - 31 januari och rapporterar det högsta antalet, som man ser samtidigt av samma art.

Det här är en puff/knuff från klubben till medlemmar och andra att vara med.

Gå in på BirdLife Sveriges hemsida och klicka vidare till den här aktiviteten eller: <http://birdlife.se/fagelintresse/vinterfaglar-inpa-knuten/>. Där står allt man behöver veta för att kunna vara med. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Februari

Ons 2 feb

Fågel-quiz med Greger

Kom till Studieförbundet, V Storg. 51 H i Kristianstad och utmana Dig själv i den ”Fågel-quiz”, som Greger Flyckt ännu en gång har ställt samman. Vi börjar kl. 19.00 – glöm inte Fågelguiden och ta gärna med handkikaren! Det här är ett ypperligt tillfälle att starta ”avrostningen” inför kommande skådarsång.

Greger har i vanlig ordning samlat ihop ett antal fågelbilder – mer eller mindre knepiga – som vi får träna på att artbestämma och sedan blir det – också som vanligt – en mycket givande genomgång med förklaring till varför det var just de här arterna, som han hade med i sin lilla frågesport. Vi gör detta i samarbete med Studieförbundet. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Sön 6 feb

Cirkelstart

Kl. 17.00 gör vi än en gång avspark för fågelcirkeln ”Fåglarna i din närhet” på Studieförbundet, V Storg. 51 H i Kristianstad. Tillsammans med ledaren Evert Valfridsson tittar vi sedan under närmaste månaderna närmare på vilka arter, som vi kan uppleva omkring oss i vår del av landet. Vi tränar som vanligt på olika artkaraktärer, så vi vet vad det är, som vi ser och hör. Liksom tidigare vänder sig cirkeln till både dig, som varit med ett tag, och till dig, som är nybörjare i fågelmarkerna.

Vi träffas under ca 12 -15 sammankomster – de flesta utomhus – fram till början av juni. Vi jobbar mycket med ”Fågelguiden”, som är den bok som alla bör ha.

Deltagandet kostar 100:-! 150:- tillkommer för den som inte redan är medlem i fågelklubben.

Anmälan senast 2022-02-01

Kontaktperson: Evert Valfridsson, tel. 070-602 30 45 e-post: evertvalfridsson4@gmail.com

Lör 12 feb

Gåsräkning

Hur mycket vinterväder har vi nu, när klubbens gåsinventare ger sig ut till resp. område för att räkna igenom flockarna med övervintrande gäss? När dagens insatser är klara vet vi om totalsiffran för ett år sedan – 35 137 fåglar - har passerats. Intresserad att vara med på någon gåsräkning? Kontakta i så fall Evert som kan hjälpa till att fixa detta. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Ons 23 feb

Årsmöte

Ännu ett år har gått och det är dags för årets viktigaste sammankomst i klubben. Än en gång är det dags för medlemmarna att säga sitt om bl.a. vilken styrelse, som klubben ska ha det kommande året! Och så delar vi ut klubbens årliga pris! Vi samlas i Föreningarnas Hus i Kristianstad (strax norr om Vattentornet) senast kl. 19.00. Klubben bjuder på kvällsfikat!

Efter förhandlingarna får vi lyssna till Carl-Christian Tofte som tar oss med ut i ”Ett år vid Pulken”. Se vidare kallelsen till årsmötet, som finns på annan plats i Spoven nr 4/2021. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Lör 26 feb

Vinterfåglar längs Skräbeån

Följ med: klubbens ordförande Nils Waldemarsson, som än en gång tar oss med på en skådartur längs Skräbeån så här i skiftet mellan vinter och tidig vår.

Samling kl. 09.00 vid Kvarnen i Nymölla för en vandring längs ån ut till kusten och avslutningsvis ett besök i markerna längs ån norrut. Glöm inte kikaren och lite förmiddagsfika! Vi gör detta tillsammans med Studieförbundet och Naturskyddsföreningen Kristianstad/Bromölla. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Mars

Lör 12 mar

Gåsräkning

Det är dags för säsongens sista gåsinventering – kanske kan vi se hur våren närmar sig genom sammansättning på gåsflockarna i vårt område. Finns det t.ex. kvar några sädgäss på våra breddgrader? När jobbet är klart den här dagen vet vi svaret. Kontaktperson: Evert Valfridsson,

Tranor, foto: Patrick Tollgren Lazarov

Tis 15 mars – sön 17 april Tranmöten i Pulken?

Vi hoppas att årets första flyttande tranor nu är på väg norrut för att rasta och övernatta i Pulken. Det innebär i så fall att klubbens tranguidning är på plats mellan kl. 15 och skymning dagligen ungefär den närmaste månaden!

Kolla in tranobs-sidan på naturum Vattenrikets hemsida – dagliga noteringar görs om antalet rastande fåglar i Pulken! Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Sön 20 mar

Vårdagjämningsfåglar på Näsby fält

Hur är läget på fågelfronten på Näsby fält – tätortsnära delar av Vattenriket nordväst om Kristian-

stad – så här på vårdagjämningen? Tillsammans med Emil Andersson-Fristedt går vi i en närkamp med naturen i skiftet mellan vinter och vår för att hitta svaret! Vi samlas kl. 08.00 på parkeringen på N Lingenäset (för infart följ skyltningen från Snapphanevägen i Kristianstad). Ta med kikaren, om du har, och glöm inte lite förmiddagsfika! Fågelklubben gör detta tillsammans med Studiefrämjandet. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Lör 26 mar

Tidiga vårtecknen med Mats

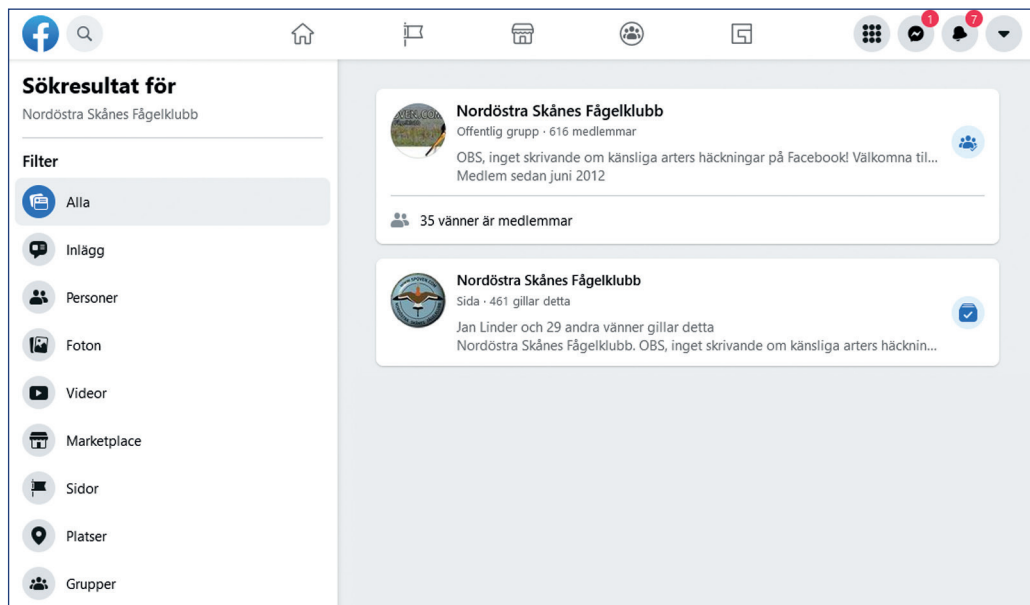
Mats Johannesson tar oss med ut till våra kusttrakter för att leta efter de första tidiga vårtecknen bland fåglarna. Samling kl. 08.00 parkeringen naturum Vattenriket och sedan ger vi oss iväg dit hans ”radar” pekar! Glöm inte kikaren och lite förmiddagsfika! Vi gör detta tillsammans med Studiefrämjandet. Kontaktperson: Mats Johannesson.

Anpassa kläder och skodon efter väder och årstid! Ta gärna med fika, vi är ofta ute 3-4 timmar. Ha även för vana att besöka vår hemsida där alla arrangemang finns uppdaterade om något skulle ändras: www.spoven.com

Kontaktpersoner

Evert Valfridsson:	0706-02 30 45	evertvalfridsson4@gmail.com
Ulrika Tollgren:	0738-08 37 73	ulrika@tollgren.se
Mats Johannesson	0707-20 56 23	mats.johannesson@yahoo.se

Vi finns på Facebook!

NORDÖSTRA SKÅNES FÅGELKLUBB

Styrelsen

Nils Waldemarsson ordf	0706-52 63 11
Jan Linder v ordf	0725-88 20 51
Hans Cronert sekreterare	0708-77 77 35
Jan-Åke Nilsson kassör	0708-42 19 28
Ulrika Tollgren	0738-08 37 73
Greger Flyckt	0709-71 16 80
Linda Niklasson	0709-32 22 52

Lokal rapportkommitté

Nils Waldemarsson	(Sammankallande)
Greger Flyckt,	(Rapportmottagare)
	0709-71 16 80

Floravägen 13, 291 43 Kristianstad

greger.flyckt@utb.kristianstad.se

Linda Niklasson

Hans Cronert

Göran Flyckt

Thomas Lindblad

Jan Linder

Christer Neideman

Lars Göte Nilsson

Mats Johannesson

Ulf Sjölin

Fågelstationskommitté

Greger Flyckt	0709-71 16 80
Patrik Olofsson	0706-69 47 63
Göran Flyckt	0738-09 99 29

IT-kommitté

Patrick Tollgren Lazarov(sk) 0734-38 22 92

patrick@tollgren.se

Ulrika Tollgren (ansv. utgiv.) 0738-08 37 73

ulrika@tollgren.se

Sven Birkedal 0730-79 87 44

Katastrofhjälp Fågel och Vilt

<http://www.kristianstadbromolla.kfv-riks.se>

Ringmärkningscentralen på

Naturhistoriska Riksmuseet

<http://nrm.spovent.com>

Geese (ringmärkning av gäss och svan)

<http://www.geese.org>

SPOVEN-redaktionen

Patrick Tollgren Lazarov (samk.) 0734-38 22 92
Ekbacken 7, 291 55 Arkelstorp

patrick@tollgren.se

Jan Linder (ansv. utgivare) 0725-88 20 51

janlinder48@gmail.com

Ulrika Tollgren 0738-08 37 73

ulrika@tollgren.se

Sven Birkedal (bildredaktör) 0730-79 87 44

sven.birkedal@mixmail.nu

Programkommitté

Evert Valfridsson (sk) 0706-02 30 45

Ulrika Tollgren 0738-08 37 73

Mats Johannesson 0707-20 56 23

Representanter SkOF:s Forsknings- och Fågelskyddskommitté

Nils Waldemarsson 0706-52 63 11

Thomas Lindblad 0733-12 06 14

Samrådsgruppen för Biosfärområde Kristianstads Vattenrike

Nils Waldemarsson 0706-52 63 11

Hans Cronert 0708-77 77 35

Kommunornitolog i Kristianstads kommun

Nils Waldemarsson 0706-52 63 11

Kommunornitolog i Bromöllas kommun

Nils Waldemarsson 0706-52 63 11

Gåsgruppen (för förvaltning av gäss och tranor på Kristianstadsslätten)

Nils Waldemarsson 0706-52 63 11

Medlemsavgift per år

Fullbetalande 150:-

Familjemedlem 25:-

Ungdomsmedlem 25:- (upp till 25 år)

Plusgiro 164 24-4

Swish 123 225 16 27

